

Một số giải pháp nâng cao kỹ năng đào tạo nghề cho đội ngũ GIÁO VIÊN DẠY NGHỀ TRONG THỜI GIAN TỚI

● PGS.TS. NGUYỄN VIỆT SỰ

Viện Chiến lược và Chương trình giáo dục

Thực tiễn phát triển nhiều năm qua trong lĩnh vực dạy nghề ở Việt Nam và xu thế phát triển đào tạo kỹ thuật nghề nghiệp của nhiều nước trên thế giới đã chứng tỏ vai trò và ý nghĩa quan trọng của đội ngũ giáo viên dạy nghề (GVĐN) được đào tạo từ các trường cao đẳng sư phạm kỹ thuật (SPKT) và từ khoa sư phạm của các trường đại học, cao đẳng kỹ thuật. Với sự kết hợp hài hòa giữa trình độ chuyên môn và trình độ sư phạm đã hình thành năng lực của các giáo viên tiếp cận nhanh, thích ứng với các đặc trưng của quá trình dạy nghề, đòi hỏi trong đó năng lực đào tạo nghề giỏi được biểu hiện ở các kỹ năng hành nghề theo chuyên môn và kỹ năng sư phạm trong giảng dạy. Tuy vậy còn không ít giáo viên hạn chế về năng lực thực hành chuyên môn và nghiệp vụ sư phạm trong quá trình giảng dạy.

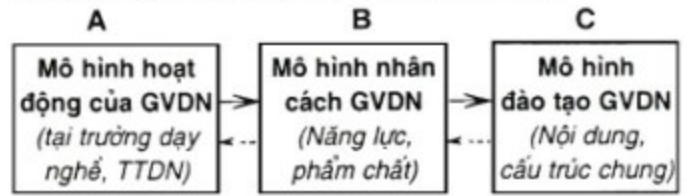
Do đó, khi đặt vấn đề cần phải nâng cao chất lượng đào tạo của nhà trường cao đẳng và đại học SPKT, về thực chất là phải chú trọng nâng cao kỹ năng đào tạo nghề của người giáo viên ra trường. Điều này cũng phù hợp với quan điểm hiện đại về học tập của thế hệ trẻ ngày nay xoay quanh các trục là *học để biết, học để làm, học để chung sống trong cộng đồng và học để tồn tại*. Ngày nay mục tiêu đào tạo được đánh giá trước hết ở một số năng lực nổi trội, đó là năng lực hành động, thích ứng, giao tiếp và ứng xử, năng lực tự khẳng định trong mối quan hệ chặt chẽ với các năng lực khác, tạo nên nhân cách của người lao động mới.

Những định hướng và khái quát nêu trên sẽ đặt ra nhiều nội dung, nhiều chủ đề đòi hỏi các nhà trường phải giải quyết, đó cũng là yêu cầu quan trọng mà Luật Giáo dục Việt Nam đã nêu ở điều 36: *"Đào tạo trình độ cao đẳng phải bảo đảm cho sinh viên có những kiến thức khoa học cơ bản và chuyên ngành cần thiết; chú trọng rèn luyện kỹ năng cơ bản và năng lực thực hiện công tác chuyên môn"*. Trong phạm vi bài viết này, chúng tôi xin tập trung trình bày một số giải pháp nhằm nâng

cao kỹ năng đào tạo nghề của đội ngũ GVĐN tốt nghiệp từ các trường và hệ SPKT thuộc đại học và cao đẳng.

1. Hoàn thiện chương trình đào tạo GVĐN trên cơ sở tăng cường các cơ sở lý luận và thực tiễn cho đào tạo kỹ năng GVĐN tương lai.

Chương trình đào tạo được xây dựng trên cơ sở mục tiêu đào tạo, đáp ứng mục tiêu đào tạo. Còn mục tiêu đào tạo được xác định trên cơ sở phân tích hoạt động nghề và yêu cầu thực tiễn. Cần thiết phải hình thành hệ thống mô hình có quan hệ chặt chẽ với nhau theo trật tự lôgic dưới đây:

- Đặc biệt lưu ý hình thành các kỹ năng hoạt động dạy học của GVĐN trên cơ sở tiếp thu các tiến bộ khoa học kỹ thuật, và công nghệ thông tin.

- Nội dung đào tạo cần được tăng tỉ lệ thực hành về chuyên môn và nghiệp vụ sư phạm, trên cơ sở ứng dụng tiến bộ của khoa học giáo dục - đào tạo hiện đại. Ví dụ: Cấu trúc nội dung các môn học theo kiểu tích hợp; hình thành các nội dung đào tạo theo cấu trúc các môđun.

- Tổ chức quá trình đào tạo trên quan điểm năng lực thực hiện (Competency based training) nghĩa là coi trọng kết quả thực hành cuối cùng (Outcome).

2. Khắc phục tính "hàn lâm" nặng lý thuyết và tăng cường tính "hành động" trong chương trình đào tạo GVĐN tại các trường đại học và cao đẳng sư phạm

Điều này dựa trên cơ sở xác định chuẩn kiến thức cơ bản của các môn học và tương quan hợp lý giữa lý thuyết và thực hành biểu hiện trong kiến thức, kỹ năng và thái độ nghề nghiệp tương ứng.

Riêng về năng lực sư phạm cần coi trọng đào tạo có hiệu quả các kĩ năng sau đây:

- **Các kĩ năng hoạt động nghề nghiệp bao gồm:** Kĩ năng soạn giáo án, kĩ năng thu thập và xử lý thông tin, kĩ năng đứng lớp cơ bản, kĩ năng sử dụng phương tiện dạy học hiện đại, kĩ năng tổ chức lớp học, kĩ năng kiểm tra đánh giá bằng trắc nghiệm (Test) và kĩ năng tổ chức hoạt động ngoại khóa...

- **Các kĩ năng học tập bao gồm:** Kĩ năng nghe - ghi và lập dàn bài; kĩ năng lập kế hoạch học tập; kĩ năng giải quyết các tình huống học tập theo từng môn học; kĩ năng tự kiểm tra, đánh giá kết quả học tập; vv...

3. Tạo điều kiện học chuyên môn nghề - thực tập nghề và thực tập dạy nghề cho giáo sinh

Điều này được thực hiện bằng cách tăng cường giờ kiến tập, thực tập tại các cơ sở sản xuất dịch vụ và các cơ sở đào tạo. Quá trình hình thành kĩ năng nghề và kĩ năng hoạt động sư phạm đòi hỏi nhiều thời gian thực hành rèn luyện một cách thực tế. Do vậy các hoạt động thực hành ở xưởng trường là hết sức quan trọng, cần thiết song chưa phải là "môi trường" hình thành kĩ năng một cách hiệu quả và lí tưởng.

Muốn thực hiện được giải pháp nêu trên cần có cơ chế chính sách qui định rõ trách nhiệm của cơ sở sản xuất và trường nghề đối với việc tiếp nhận giáo sinh thực tập. Đồng thời cũng đòi hỏi mối quan hệ chặt chẽ với phương châm "đôi bên cùng có lợi" giữa trường cao đẳng SPKT và các đơn vị ngoài nhà trường.

4. Đánh giá thực lực của từng giáo viên và toàn đội ngũ để bồi dưỡng, bổ sung các mặt còn thiếu, yếu

Đội ngũ giáo viên, hướng dẫn viên trong trường đại học và cao đẳng SPKT có vai trò quyết định trong việc áp dụng các giải pháp đổi mới nhằm nâng cao chất lượng hoạt động của giáo sinh khi tốt nghiệp. Bởi vậy, cần sớm đánh giá thực lực của từng giáo viên, tổ bộ môn và toàn đội ngũ để tiến hành bồi dưỡng, bổ sung các mặt còn thiếu và yếu.

Trong nhiều nội dung cần chú ý nhất tới việc cập nhật kiến thức chuyên môn cho đội ngũ; tăng cường thực chất năng lực sư phạm cho giảng viên bằng việc biên soạn, dịch thuật tài liệu cung cấp cho giáo viên; mở lớp tập huấn và gửi đi nâng cao trình độ một cách mạnh dạn và có kế hoạch chiến

lược. Trong đó, hết sức coi trọng đổi mới phương pháp dạy học hiện đại và phương pháp đánh giá, tự đánh giá kết quả đào tạo thông qua các phương pháp tiên tiến như: Trắc nghiệm khách quan (test), trắc nghiệm tự luận, đánh giá theo nhóm v.v...

Hiện nay, các trường đại học và cao đẳng SPKT đang chú trọng thực hiện các giải pháp nhằm nâng cao kĩ năng đào tạo nghề cho đội ngũ giáo viên dạy nghề phục vụ công cuộc CNH, HĐH đất nước. Đó là thách thức lớn bởi lẽ, trong quá trình CNH, HĐH hàng loạt các yêu cầu mới xuất hiện đối với khoa học - công nghệ mới. Sự hội nhập khu vực và thế giới theo xu thế toàn cầu hóa, sự mở rộng giao lưu của văn minh nhân loại v.v... đòi hỏi người giáo viên phải được trang bị cập nhật kiến thức, kĩ năng. Trong khi đó điều kiện kinh tế - xã hội của ta còn hết sức hạn chế, tuy có sự hỗ trợ đáng kể của các chương trình dự án tài trợ trong và ngoài nước đối với sự nghiệp giáo dục - đào tạo.

Trong bối cảnh trên, theo chúng tôi điểm xuất phát cho các giải pháp nâng cao kĩ năng đào tạo nghề cho giáo sinh trường đại học và cao đẳng SPKT là cần có chính sách khuyến khích các sinh viên được tuyển thẳng vào trường và cho đội ngũ giáo viên hiện có của nhà trường. Thực hiện đồng bộ các giải pháp nêu trên trong kế hoạch phát triển chiến lược của nhà trường sẽ là đảm bảo cho việc nâng cao năng lực chuyên môn và giảng dạy của đội ngũ giáo viên các trường nghề trong thời gian tới hướng đến mục tiêu đào tạo có chất lượng và hiệu quả cao.

TÀI LIỆU THAM KHẢO CHÍNH

1. Chiến lược phát triển giáo dục 2001 - 2010, NXB Giáo dục, 2002.
2. Thẻ kĩ năng, Dự án Thụy Sĩ "Tăng cường năng lực dạy nghề cho các trung tâm dạy nghề", Hà Nội, 2003.
3. Đào tạo nghề trên cơ sở năng lực thực hiện, Đề tài cấp Bộ, Viện Nghiên cứu Phát triển Giáo dục, Hà Nội, 2002 do PGS, TS. Nguyễn Đức Trí làm chủ nhiệm.

SUMMARY

The article focuses on the presentation of some solutions for enhancing skills of vocation training for the body of vocational teachers who graduated from technical schools under universities and colleges. □